

Pravidla a pravidelnosti / Zákonitosti a pravidelnosti / Nepravidelnosti a pravidla

Z každodenní zkušenosti víme, že ve světě kolem nás se vyskytují některé pravidelnosti, na které si můžeme zvyknout, a kromě toho také některé nepravidelnosti, kterým můžeme – a pokud jsou pro nás něčím důležitým, dokonce musíme – věnovat vždy novou (a na něco nového připravenou) pozornost. Naprosté popírání pravidelností je nepochybně v rozporu s našimi zkušenostmi, a dokonce stačí, když rozpoznáme jen některé pravidelnosti, jeví se tím myšlenka všeobecné nepravidelnosti a takřka náhodnosti až chaotičnosti jako neudržitelná a vyloučená. Na druhé straně se nám nutně musí jevit jako problematická a pravděpodobně mylná opačná myšlenka, totiž že všude tam, kde se nám zdá být něco jako zcela nepravidelné resp. jakékoli pravidelnosti se vymykající, tudíž zcela nahodilé, je tomu tak pouze proto, že jsme příslušnou pravidelnost zatím neodhalili a nepoznali. Ovšem to, že dnes o univerzální podrobenosti veškerého dění, veškerých událostí nějakým pravidelnostem až zákonitostem stále více pochybujeme, není jen charakteristické pro naši dobu, ale je to také už v samém jádru myšlenky „pravidelnosti“ či eventuálně „zákonitosti“ jakoby „předem“ uloženo, dáno již jako vnitřní rozpor, ale také jako něco odporujícího naší každodenní zkušenosti. Trvat na všeobecné pravidelnosti nebo zákonitosti všeho, co se děje, je jen počátkem myšlenky, která domyšlena vede dál k tomu, že musíme popřít nejen jedinečnost a neopakovatelnost, čehokoli, ale dokonce i rozmanitost a vůbec pohyb, časovost a čas sám, neboť ty se bez různosti neobejdou. A naopak: připustíme-li změnu, dostáváme se do jiných a rovněž nepřekonatelných potíží: má-li být každá změna podrobena nějakým pravidlům či zákonitostem, musíme z toho nutně vyjmout onu změnu samu resp. přinejmenším její počátek, nechceme-li ji jako změnu popřít a vyložit jako jen zdánlivou. Chceme-li tedy akceptovat, že se ve světě kolem nás (a to jak v přírodě neživé, tak v přírodě organismů, ale zajisté také ve společnosti) „vyskytují“ jak skutečné pravidelnosti (a snad i tzv. zákonitosti, ale to bude vyžadovat další upřesnění, co tím můžeme mít na mysli), tak i nepravidelnosti, neočekávanosti (a neočekávatelnosti), jedinečnosti, jakási vybočení a tím „novosti“, budeme nuceni celou věc domyslit v tom smyslu, že pravidelnosti budeme muset vposledu vyložit jako důsledek jakéhosi převládnutí určitých „návyků“ či „zvyklostí“ jakožto „masového jevu“, a tyto „návyky“ budeme muset připisovat určitým „jsoucňům-událostem“ jakožto jejich „subjektům“, pro něž ovšem žádná naprostá „pravidelnost“ ani „zákonitost“ není a nemůže být „nutně“ (a tedy bez výjimek) závazná. Právě proto bude lépe mluvit jen o „pravidelnostech“ a tím už naznačit, že jisté „nepravidelnosti“ nejsou nikdy vyloučeny.

(Písek, 091119-2.)